

## Vabariigi Valitsuse määruse

„Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala kaitse-eeskiri”  
SELETUSKIRI

### 1. Sissejuhatus

Looduskaitseseaduse § 10 lõike 1 alusel on Vabariigi Valitsusel õigus võtta ala kaitse alla ja kehtestada ala kaitsekord. Määrusega ei võeta kaitse alla uut ala, vaid olemasolevale kaitstavale loodusobjektile kehtestatakse uus kaitse-eeskiri ning korrigeeritakse piire. Määrusega kehtestatakse Natura 2000 võrgustikku kuuluvale Ahja loodusalale siseriikliku kaitse tagamiseks Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala (edaspidi *kaitseala*) uus kaitse-eeskiri. Muudatuse on tinginud vajadus tagada paremini loodusdirektiivi I lisas nimetatud metsaelupaigatüüpide kaitse.

Kaitseala asub Põlva maakonnas Vastse-Kuuste vallas Kiidjärve, Koorvere, Padari ja Valgemetsa külas ning Põlva vallas Eoste, Mammaste, Taevaskoja ja Valgesoo külas.

Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala territoorium võeti esimest korda suuremas osas kaitse alla Ahja jõe ürgoru keskjooksu maastikulise kaitsealana 11. juulil 1957, kui Eesti NSV Ministrite Nõukogu võttis vastu määruse nr 242 „Abinõudest looduskaitse organiseerimiseks Eesti NSV-s”, ja selle baasil moodustati 6. aprillil 1959. aastal ENSV Ministrite Nõukogu määrusega nr 119 „Riikliku maastikuliste, geoloogiliste, botaanilis-zooloogiliste, botaaniliste ja ornitoloogiliste keelualade ja nende piiride kinnitamisest” maastikuline keeluala Ahja jõe ürgorg. Praegu kehtiva kaitseala kaitse-eeskiri ja välispiiri kirjeldus on kinnitatud Vabariigi Valitsuse 17. juuli 2001. aasta määrusega nr 247 „Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala kaitse-eeskiri”.

Vastavalt looduskaitseseaduse § 91 lõikele 1 kehtivad enne selle seaduse jõustumist kaitse alla võetud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitseks kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord seni, kuni kehtestatakse looduskaitseseaduse alusel uued kaitse-eeskirjad.

Eelnõukohase määrusega muudetakse looduskaitseseaduse § 13 lõike 1 alusel olemasoleva maastikukaitseala kaitse eesmärgi, kaitsekorda ning piire. Muudatuse on tinginud vajadus tagada paremini loodusdirektiivi I lisas nimetatud metsaelupaigatüüpide kaitse. Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala hõlmab osaliselt Natura võrgustikku kuuluvat Ahja loodusala.

Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti kaitse planeerimise spetsialist Merle Palk (tel 799 0908, [merle.palk@keskkonnaamet.ee](mailto:merle.palk@keskkonnaamet.ee)), eelnõuga kavandatud kitsenduste vajalikkust, looduskaitseseadusele vastavust ja seletuskirja nõuetekohast vormistust on kontrollinud Keskkonnaameti kaitse planeerimise peaspetsialist Taavi Tattar (tel 786 8371, [taavi.tattar@keskkonnaamet.ee](mailto:taavi.tattar@keskkonnaamet.ee)). Eelnõu on keeleliselt toimetanud Siiri Soidro (tel 5341 9456, [siiri.soidro@tlu.ee](mailto:siiri.soidro@tlu.ee)) ja õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti õigusosakonna jurist Madina Talu (tel 627 2178, [madina.talu@keskkonnaamet.ee](mailto:madina.talu@keskkonnaamet.ee)).

## 2. Eelnõu sisu, piirangute ja kaitse alla võtmise põhjendus

### 2.1. Kaitse alla võtmise eesmärkide vastavus kaitse alla võtmise eeldustele

Kaitseala kaitse eesmärk on kaitsta Ahja jõe keskjooksu ürgorgu, selle lisaorge, oruveerudel esinevaid liivakivipaljandeid, allikaid, koopaid, ürgorgu ümbritsevaid kultuur- ja loodusmaastikke ning ohustatud, haruldasi ja kaitsealuseid liike, sealhulgas elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) nimetab I lisas. Need elupaigatüübid on jõed ja ojad (3260 – sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ lisale I, kusjuures tärniga on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid) – elupaiga seisundit on Eestis hinnatud ebapiisavaks, lamminiidud (6450), liigirikkad niidud lubjavesel mullal (6270\*) – elupaiga seisundit on Eestis hinnatud ebapiisavaks, allikad ja allikasood (7160) – elupaiga seisundit on Eestis hinnatud ebapiisavaks, liivakivipaljandid (8220) – elupaiga seisundit on Eestis hinnatud soodsaks, vanad loodusmetsad (9010\*) – elupaiga seisundit on Eestis hinnatud halvaks.

Kaitseala eesmärk on kaitsta loomaliike, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ nimetab II lisas: paksukojalist jõekarpi (*Unio crassus*), harilikku hinku (*Cobitis taenia*), harilikku võldast (*Cottus gobio*) ja rohe-vesihobu (*Ophiogomphus cecilia*); ning kaitsta limatünnikut (*Sarcosoma globosum*), austria roidputke (*Pleurospermum austriacum*), kevad-ristmadarit (*Cruciata glabra*) ja jäälindu (*Alcedo atthis*).

Vastavalt looduskaitseseaduse §-le 7 on kaitseala kaitse alla võtmise eeldused ohustatus, haruldus, tüüpilisus, teaduslik, ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtus või rahvusvahelistest lepingutest tulenev kohustus. Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala kaitse all olemise eeldus on alale eesmärgiks seatud väärtuste ohustatus ja haruldus, ajaloolis-kultuuriline väärtus ning loodusdirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus.

### **Loodusdirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus**

Loodusdirektiivi ülesanne on kaitsta ohustatud loomaliike ja nende elupaigatüüpe ning aidata kaasa looduse mitmekesisuse säilimisele ja taastamisele. Direktiivi artikli 6 punkti 1 kohaselt tuleb liikmesriikidel kehtestada direktiivi lisades nimetatud elupaigatüüpide ning liikide ja nende elupaikade kaitseks vajalikud kaitsemeetmed, mis vastavad nende elupaigatüüpide ja liikide ökoloogilistele nõudlustele. Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala kuulub Ahja loodusala koosseisus (Ahja loodusala, EE0080217) üleeuroopalisse kaitsealade võrgustikku Natura 2000. Loodusala eesmärk on Euroopa Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüüpide ja II lisas nimetatud liikide elupaikade kaitse. Kaitse eesmärkideks seatud elupaigatüübid on jõed ja ojad (3260), lamminiidud (6450), liigirikkad niidud lubjavesel mullal (6270\*), allikad ja allikasood (7160), liivakivipaljandid (8220) ning vanad loodumetsad (9010\*). Kaitse eesmärkideks seatud liigid on harilik hink (*Cobitis taenia*), harilik võldas (*Cottus gobio*) ja paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*).

### **Ohustatus ja haruldus**

Paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*) on Eestis II kaitsekategooria liik ning seda on nimetatud EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ II ja IV lisas. Eesti punase raamatu andmetel on liiki hinnatud ohuväliseks. Eestis ajalooliselt võrdlemisi laia levikuga liik on elanud paljudes vooluveekogudes. Viimastel aastakümnetel on liigi arvukus ja levila oluliselt kahanenud. Olemasolevates asurkondades täheldatakse viimasel aastakümnel kõrget suremust, esmajoones põuastel aastatel. Näiteks mitmes Lääne-Eesti väikeveekogus, mis jäid kuivadel aastatel väga veevaeseks, on liik praeguseks hävinud („Rahvusvahelise tähtsusega looma- ja taimeliigid Eestis”, K. Vilbaste 2004). Paksukojaline jõekarp ei ela järvedes ega väga aeglase vooluga veekogudes ja on tundlik setete suure koormuse suhtes. Stabiilse asurkonna püsimiseks ja taastumiseks vajab paksukojaline jõekarp rikkalikku vaheperemeeskalastiku olemasolu, kuna vastsed parasiteerivad kalade nahal ja lõpustel (Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala, Eoste hoiuala ja osaliselt Ahja jõe hoiuala kaitsekorralduskava aastateks 2013–2022).

Harilik võldas (*Cottus gobio*) on Eestis III kategooria kaitsealune liik ja kuulub EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ II lisasse. Eesti punase raamatu andmetel on liiki hinnatud ohuväliseks. Eestis on võldast leitud mandriosas 80 jõest ja ojast ning kümmekonnast järvest. Puudub Hiiumaa ja väiksemate saarte veekogudes. Levinud ka rannikumeres, arvukam Väinameres. Öise eluviisiga võldas vajab eluks kruusast-kivist põhja ja jahedat hapnikurikast vett („Eesti kalad”, Tiit Hunt 2012).

Harilik hink (*Cobitis taenia*) on Eestis III kaitsekategooria liik ja kuulub EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ II lisasse. Eesti punase raamatu andmetel on liik puuduliku andmestikuga. Hink elab enamasti selgeveelistes veekogudes, liivase või savise põhjaga aladel. Jõgedes valib ta elukohaks aeglase vooluga sopid ja vanajõgede suudmealad. Euroopas on hink levinud hajusalt Lõuna- ja Kesk-Euroopas, Põhja-Euroopas puudub. Eestis elab hink mitmes jões ja järves ning rannikumeres, kuid tema levik näib olevat lünklik. Asurkondade tegelik arv ja arvukus on teadmata, sest põhjalikud uuringud liigi leviku ja ökoloogia alalt puuduvad („Rahvusvahelise tähtsusega looma- ja taimeliigid Eestis”, Kristel Vilbaste 2004).

Rohe-vesihobu (*Ophiogomphus cecilia*) on Eestis III kategooria kaitsealune liik ning seda on nimetatud EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ II ja IV lisas. Eesti punase raamatu andmetel on liik puuduliku andmestikuga. Euroopas on rohe-vesihobu areaal lääne suunast ahenev. 2010. aastal avaldatud Euroopa kiilide punases nimestikus omistatakse talle staatus „elujõuline” (LC). Rohe-vesihobu levik Eestis on seotud talle sobivate veekogude olemasoluga. Kuna väikesi vooluveekogusid on rohkem Lõuna-Eesti künklikul maastikul ja Põhja-Eesti rannikul, siis on ka põhilised elupaigad nendel aladel. Elupaigas on liik sageli arvukas (Liigi tegevuskava eelnõu, M. Martin 2011).

Saarmas (*Lutra lutra*) on imetaja, kes on Eesti punase nimestiku järgi ohuvälises seisus ning kes on arvatud looduskaitseeaduse alusel vähenevate elupaikade ja väheneva arvukusega liigina III kategooria kaitsealuste liikide hulka. Eestis elab saarmas kõikjal mandril ning Saaremaal, Hiiumaal ja Vormsi vetes. Arvukust hinnatakse ligikaudu 2000 isendile. Saarmad on üksikeluviisiga loomad, kes tegutsevad peamiselt videvikus. Saarmas eelistab elada järsukaldaliste jõgede kallastel. Kaldasse uuristab ta uru, mille suue avaneb vee alla. Jõe asemel võib ta elada ka järve kaldal. Saarma arvukus väheneb kogu maailmas. Peamiseks arvukuse vähenemise põhjuseks on saarma elupaikade kadumine ja reostumine, mistõttu on see liik arvatud kaitsealuseks liigiks. Ohutegurite jätkumisel võib muutuda liik ohustatuks. Saarmas on kantud EL Loodusdirektiivi II ja IV lisasse, samuti Berni konventsiooni II lisasse, CITESi lisasse ja EL CITESi määruse lisasse.

Limatünnik (*Sarcosoma globosum*) kuulub Eestis I kaitsekategooriasse. Eesti punase raamatu andmetel on liik ohualdis. EELIS-e andmetel on Eestis limatünniku püsielupaiku üheksa, millest kuus asuvad Põlvamaal ning ülejäänud Valga, Tartu ja Harju maakonnas. Limatünnik kasvab vanades kuusemetsades koos samblikega ning on vaadeldav kevadel ja varasuvel. Liik on Eestis haruldane ja haavatav kasvupaikade kahjustamise tõttu (näiteks lageraie). (Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala, Eoste hoiuala ja osaliselt Ahja jõe hoiuala kaitsekorralduskava aastateks 2013–2022).

Austria roidputk (*Pleurospermum austriacum*) on Eestis II kaitsekategooria liik. Eesti punase raamatu andmetel on liik ohustatud. EELIS-e andmetel on Eestis austria roidputke leiukohti 17, millest 14 asuvad Põlva maakonnas ja 3 Võru maakonnas. Austria roidputk on kõrgekasvuline, peamiselt salu- ja laanemetsades kasvav sarikaline, mis levib Eesti kaguosas. (Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala, Eoste hoiuala ja osaliselt Ahja jõe hoiuala kaitsekorralduskava aastateks 2013–2022).

Kevad-ristmadar (*Cruciata glabra*) on Eestis II kaitsekategooria taimeliik. Eesti punase raamatu andmetel on liik ohustatud. Taime peetakse väga haruldaseks, ta kasvab kuivemates hõredates metsades ja õitseb juunis. 2005. aasta Eesti taimede levikuatlase järgi on Eestis vaid kaks kevad-ristmadara leiukohta, millest üks asub Ahja jõe ürgoru maastikukaitsealal. (Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala, Eoste hoiuala ja osaliselt Ahja jõe hoiuala kaitsekorralduskava aastateks 2013–2022).

Jäälind (*Alcedo atthis*) on Eesti II kaitsekategooria liik ja kuulub linnudirektiivi I lisasse. Eesti punase raamatu andmetel on liik ohulähedane. Jäälind pesitseb väikeste ja keskmise laiusega, kalarohkete ja puudega ääristatud aeglase vooluga ja pesa rajamiseks sobivate kaldajärsakutega jõgede ääres. Pesa jaoks uuristab liivajärsakusse umbes meetripikkuse pesakäigu. Toitub väikekaladest, keda püüab vette sukeldudes. Eestis on liik nii harv haudelind kui ka haruldane talvituja. Jäälinnu arvukust hinnatakse Eestis 100–500 paarile ning liik on levinud peamiselt Lõuna-, Kagu- ja Põhja-Eesti jõgede ääres. (Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala, Eoste hoiuala ja osaliselt Ahja jõe hoiuala kaitsekorralduskava aastateks 2013–2022).

#### **Ajaloolis-kultuuriline väärtus – maastik**

Ahja jõe ürgorg jääb Ugandi lavamaale, mille eripära on liivakividest platood, mida läbistavad tektoonilised lõhed. Seal on jõel karestikke ja arvukalt kaunivaatelisi liivakiviseid kaldakaljuseid („Eesti maastikud”, I. Arold 2005).

## 2.2. Loodusobjekti kaitse alla võtmise otstarbekus

Kaitseala moodustati 1957. aastal, millest alates on kaitset väärivaks peetud Ahja jõe keskjooksu ürgorgu, selle lisaorgude, oruveerudel esinevate liivakivipaljandite ja ürgoruga piirnevaid maastikke. Selles ajast on kaitstud ka seal esinevaid haruldasi ja ohustatud liike. Kaitseala üks tuntumaid looduskaitseobjekte on devoni liivakivipaljand Suur Taevaskoda, mis moodustab koos teiste paljanditega ühtlasi Eesti ühe esinduslikuma liivakivipaljandite ala. Ühtlasi kuulub kaitseala üleeuroopalise loodusalade võrgustikku, millest tulenevalt on riigil kohustus kaitsta sellel alal direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ja loodusliku loomastiku ja taimestiku elupaiku ja kasvukohti.

Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala on Lõuna-Eestile iseloomuliku maastikuga, käänulise jõe ja devoni liivakivipaljanditega ala, kus leidub allikaid ning metsa- ja niidukooslusi, samuti kaitsealuste liikide elupaiku. Põlvamaa maakonnaplaneeringu kohaselt loetakse Ahja jõe paljandeid üheks tuntumaks ning seetõttu on need koos jõe ja ürgoru maastikuga kaitse alla võetud. Kõige esinduslikuma osa devoni ajastu kihtide avamusest moodustavad keskdevoni liivakivipaljandid, kuhu on vooluveed uuristanud uurdeid ja koopa. Ahja jõe ürgorus on kokku üle 40 paljandi, millest väiksemad on paarimeetrised, kuid suurima ja tuntuima, Suure Taevaskoja kõrgus on 24 meetrit („Eesti maastikud”, Egle Kaur, Maila Kuusik, Kalev Sepp 2008). Ahja jõe ürgoru maastikukaitsealal paiknevad kultuurimälestiste riikliku registri objektid Kiidjärve vesiveski ja Otteni vesiveski pais. Kiidjärve vesiveski, mis ehitati 1914. aastal, on vesiveskiarhitektuuri silmapaistev näide.

Ahja jõe ürgoru maastikukaitsealal moodustavad Keskkonnaameti koondatud inventuuriandmete põhjal vanad loodusmetsad alast 402,4 ha ja hõlmavad erineva esinduslikkusega eraldisi. Alal kasvab eri vanusega puid. Rohkelt leidub üle 90 aastase männi domineerimisega puistuid, millest vanimad on ca 155 aastat vanad. Vanimad kuuse enamusega puistud on 140–180-aastased. Elupaigatüübis leidub ohustatud liike, eriti samblaid, samblikke, seeni ja selgrootud loomi.

Koorvere ja Kiidjärve vahelisel alal, mis paikneb kõrgemal ja ujutatakse harva üle, on kaasnev elupaigatüüp liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270\*). Kaitsekorralduskava koostamise ajal tehti poollooduslike koosluste inventuur (2012) ja selle tulemusena leiti elupaigatüüpi loodusalal rohkem, kui on kantud Natura standardandmebaasi. Elupaigatüüp liigirikkad niidud lubjavaesel mullal on Eestis levinud lubjavaeste liiv- ja liivsavimuldadega aladel. Ahja jõe ümbruses esineb ka kuivemaid alasid, mis asuvad jõe keskmisest üleujutustasemest kõrgemal. Poollooduslike koosluste inventuuri (2012) alusel on elupaigatüüpi Ahja loodusalal 4,1 ha ulatuses. Kaitsekorralduskava koostamise ajal on niitude üldine looduskaitse väärtus „hea” (B), välja arvatud aladel, mida ei hooldata, ja seetõttu on niidu liigiline mitmekesisus kahanenud.

Elupaigatüüp jõed ja ojad hõlmab Ahja jõe lõike Ahja loodusala piirist kuni Lükoaluse paeni (sellest allavoolu on jõgi mõjutatud Kiidjärve paisust ja Saesaare tammist) ja Saesaarest kuni Eoste sillani, kokku 25,8 ha (sh inimtekkelised Saesaare ja Kiidjärve paisjärv). Saesaarest kuni Otteni sillani on jõelõigu ökoloogiline seisund, mis näitab veeökosüsteemide struktuuri ja funktsioneerimise kvaliteeti, väga hea. Seal on jõgi kitsas, kiire vooluga ja kasvab elupaigatüübile iseloomulik taimestik. Elupaigatüübi looduskaitse hinnang on Natura 2000 andmebaasi järgi „A”.

Lähtudes 2010. aasta vee-elustiku ekspertiisist, on Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala läbival Ahja jõe hoiualal paksukojalise jõekarbi elupaiga kvaliteet „kesine”, seda mõjutavad inimtekkelised paisud ja koprapaisud. 2010. aasta vee-elustiku inventuuri käigus leiti Ahja jõe ülemjooksult küll vaid surnud paksukojalisi jõekarpe, kuid see näitab liigi olemasolu kaitsealal ja säilimise vajalikkust. Ahja jões leidub paksukojalist jõekarpi Koorverest alates allavoolu (Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala, Eoste hoiuala ja osaliselt Ahja jõe hoiuala kaitsekorralduskava aastateks 2013–2022).

Hariliku võldase seisund Ahja jõe hoiuala lõunapoolses osas on ekspert Margo Hurda 2012. aasta andmetel rahuldav.

Hingu elupaik on Ahja jõgi Leevi jõe suudmest Orajõe suudmeni. Liiki ohustavad nii elukeskkonna kvaliteedi kahanemine (sh veetaseme kõikumine paisutatud jõgedes, tugev reostus) kui ka röövkalade

(nt haug, ahven) suur arvukus (Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala, Eoste hoiuala ja osaliselt Ahja jõe hoiuala kaitsekorralduskava aastateks 2013–2022).

Rohe-vesihobu leidub 2010. aasta uurimisandmete põhjal Ahja jões Tilleorust alates, tõenäone on liigi olemasolu ka Roti veski piirkonnas. Arvukus on madal kuni keskmine. Rohe-vesihobu elupaigaks ei sobi paisutusest mõjutatud alad, kus puudub vastsetele sobiv põhjasubstraat. Veskipaisjärved on aga valmikute jaoks liiga avatud. (Hurt, 2010).

Limatünniku tugevaim ja olulisim asurkond Eestis on Ahja jõe ürgoru maastikukaitsealal ja seega on oluline sealset asurkonda säilitada. Taevaskoja kuusikualustes leidub liiki peaaegu igal aastal, muudes kasvukohtades leidub teda vahelduvalt (Parmasto, 2003. aasta seirearuanded).

Austria roidputke seiret teostatakse Ahja loodusalal keskmiselt üle viie aasta ja igal leiukohal esineb vähemalt kord kümne aasta jooksul soodne õitsemisaasta, mis ei kattu ajaliselt eri leiukohtades. Ahja jõe ürgoru maastikukaitsealal on viis Austria roidputke seirejaama, millest neli asuvad Saesaare ümbruses ja üks Kiidjärvel. Saesaare seirejaamades 1, 2, 3 ja Kiidjärve seirejaamas pole 2009. aasta seireandmetes olulisi muutusi kasvukohtades märgitud. Saesaare seirejaamas 4 on elektrijaamapoolne nõlv sarapuid täis kasvanud. Arvukus kõigub ilmselt kõigis leiukohtades looduslikel põhjustel (Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala, Eoste hoiuala ja osaliselt Ahja jõe hoiuala kaitsekorralduskava aastateks 2013–2022).

2005. aasta Eesti taimede levikuatlase järgi on Eestis vaid kaks kevad-ristmadara leiukohta, millest üks asub Ahja jõe ürgoru maastikukaitsealal. (Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala, Eoste hoiuala ja osaliselt Ahja jõe hoiuala kaitsekorralduskava aastateks 2013–2022).

Jäälindu esineb keskkonnaregistri andmetel Ahja jõe sihtkaitsevööndis 33,7 ha suurusel alal (Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala, Eoste hoiuala ja osaliselt Ahja jõe hoiuala kaitsekorralduskava aastateks 2013–2022).

Ala elupaigatüüpe on inventeeritud eri etappides, näiteks aastatel 1994, 2001 ja 2007. Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala, Eoste hoiuala ja Hilba jõe hoiuala kaitsekorralduskava koostamise käigus tehti 2012. aastal poollooduslike koosluste elupaigatüüpide inventuur. Ahja jõe ürgoru maastikukaitsealal ja Eoste hoiualal teostatakse ohustatud soontaimede ja samblaliikide, valitud elupaikade haudelinnustiku, kaitsealuste seeneliikide, tolmeldajate, metsa ja metsamuldade seiret ning jõgede hüdrobioloogilist seiret ja hüdrokeemilist seiret.

Kõiki II ja III kategooria kaitsealuseid taime- ja loomaliike ei ole kaitse eesmärgina nimetatud, kuna katusliikide ja elupaikade kaitseks kehtestatav kaitsekord tagab ka nende kaitse. Lisaks kaitse eesmärgiks olevatele liikidele on kaitsealalt leitud järgmisi kaitsealuseid liike: II kaitsekategooria linnuliik karvasjalg-kakk ([\*Aegolius funereus\*](#)), II kaitsekategooria taimeliigid siberi koldkaer ([\*Trisetum sibiricum\*](#)), nõmm-mailane ([\*Veronica dillenii\*](#)), alssosi ([\*Equisetum scirpoides\*](#)); III kaitsekategooria linnuliigid kaldapääsuke ([\*Riparia riparia\*](#)), vesipapp ([\*Cinclus cinclus\*](#)), öösorr ([\*Caprimulgus europaeus\*](#)), musträhn ([\*Dryocopus martius\*](#)); III kaitsekategooria taimeliigid: karukold ([\*Lycopodium clavatum\*](#)), kahelehine käokeel ([\*Platanthera bifolia\*](#)), roomav öövilge ([\*Goodyera repens\*](#)), harilik ungrukold ([\*Huperzia selago\*](#)), keeljas keerik ([\*Tortula lingulata\*](#)), tähk-rapuntsel ([\*Phyteuma spicatum\*](#)), mets-vareskold ([\*Diphasiastrum complanatum\*](#)), balti sõrmkäpp ([\*Dactylorhiza baltica\*](#)), suur käopõll ([\*Listera ovata\*](#)), vööthuul-sõrmkäpp ([\*Dactylorhiza fuchsii\*](#)), mõmm-vareskold ([\*Diphasiastrum tristachyum\*](#)) ja kahelehine käokeel ([\*Platanthera bifolia\*](#)).

Ahja jõe ürgoru maastikukaitsealal on teada III kaitsekategooria loomaliigi saarma (*Lutra lutra*) esinemine.

### 2.3. Kaitstava loodusobjekti tüübi valik

Kaitseala peamine kaitse eesmärk on kaitsta Ahja jõe keskjooksu ürgorgu ja selle lisaorge ehk Ahja jõe ürgoru maastikku. Lisaks maastikule üldiselt kaitstakse seal esinevaid devoni liivakivipaljandeid, allikaid ja jõge ning metsa- ja niidukooslusi, samuti kaitsealuste liikide elupaiku.

Looduskaitseeseaduse järgi moodustatakse maastiku kaitseks maastikukaitseala ja seetõttu on see sobivaim kaitstava ala tüüp kõnealuse ala puhul. Ahja jõe ürgoru maastikukaitsealal esineb selliseid liike ja kooslusi, millede kaitseks on vajalik sihtkaitsereežiimi kehtestamine. Hoiuala kaitsekord ei võimalda mitme vajaliku piirangu rakendamist (nt ehitamine, jahil reguleerimine). Hoiualale ei koostata ka kaitse-eeskirja, mis on paljude erinevate kaitseväärtuste olemasolu korral kaitsereežiimi täpsustamiseks vajalik. Püsielupaigana kaitstakse ainult konkreetse liigi elupaika, mitte paljude väärtustega looduskompleksi.

#### **2.4. Kaitstava loodusobjekti välis- ja vööndite piirid**

Kaitseala piiritlemine peab olema looduses selgelt tuvastatav ja üheselt mõistetav, seetõttu on piiritlemisel eelistatult kasutatud selgepiirilisi ja ajas vähe muutuvaid objekte (kõlvikute piirid, teed, kraavid, ojad, metsasihid jne). Nende puudumisel on kasutatud looduses kindlatest punktidest lähtuvaid mõttelisi sirgeid. Kaitseala välispiiri määramise aluseks on Eesti põhikaart (1:15 000) ja maakatastri andmed.

Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala pindala on 1115,7 ha, sellest veeala on ligi 70 ha, riigimaad 453,4 ha, eramaad 586 ha ja jätkuvalt riigi omandis olevat maad 6,3 ha. Kaitseala kogupindala väheneb 1125,8 hektarilt 1115,7 hektarini. Muudatused tulenevad tehnilisest korrigeerimisest (piiride vastavusse viimisest katastri- ja põhikaardiga).

Kaitseala piir on määratud nii, et see hõlmaks Ahja jõe ürgoru keskjooksu kõige esinduslikumat ala ja sealseid loodusväärtusi. Kaitseala ulatuse määrab ära Ahja jõe orund lõigul Koorvere sillast Otteni veskini. Kaitseala põhja-, lääne-, ida- ja lõunaosas kasutati piiridena peamiselt teede kaitsealapoolset serva ja katastriüksuste piire, aga ka metsakõlvikute piire. Kaitseala lõunaosas kasutati piirina ka elektriliine (87202:002:0703 ja 87202:002:0400 katastril) ja kraave (87202:002:0004). Kuna kuivendamine ei ohusta nimetatud katastril olevaid vanu loodusmetsi, siis jäeti kraav välispiiril välja. Kogu kaitseala ulatuses kuulub Ahja jõgi piiranguvööndisse. Elupaigatüüpi jõed ja ojad ohustab eelkõige reostumine ja vahetult kaldal toimuv tegevus ning neid ohutegureid saab ka piiranguvööndis kehtiva kaitsekorraga reguleerida. Välispiirile jäävad teed jäeti kaitsealast välja, kuna nendel liiklemine ja nende kasutamine ei ohusta Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala maastiku ja loodusväärtuste säilimist. Kuues kohas kasutati mõttelisi sirgeid (katastriüksustel 87202:002:1024, 87202:002:0052, 87202:002:1025, 87202:002:0703, 87202:002:0080 ja 87202:002:0400).

Kaitseala jaguneb kaheks piiranguvööndiks (Ahja jõe ja Valgemetsa) ja kaheks sihtkaitsevööndiks (Ahja ja Taevaskoja).

Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate loodusväärtuste säilitamiseks. Kaitse-eeskirja kohaselt on kaitsealal kaks sihtkaitsevööndit: Ahja sihtkaitsevöönd (looduslik sihtkaitsevöönd) ja Taevaskoja sihtkaitsevöönd (hooldatav sihtkaitsevöönd). Sihtkaitsevööndite kogupindala suureneb märgatavalt: Taevaskoja sihtkaitsevööndi pindala on 44 ha ja Ahja sihtkaitsevööndi pindala on 388,8 ha. Varem oli kaitsealal kaks hooldatavat sihtkaitsevööndit: Nõmme 25,7 ha ja Taevaskoja 77,9 ha. Sihtkaitsevööndid suurenevad varasema piiranguvööndi arvelt. Sihtkaitsevööndi laiendustest 14,2 ha on eramaa ja 322,7 ha riigimaa.

Hooldatavas sihtkaitsevööndis on lubatud kaitsekorralduskava alusel elupaigatüüpide hooldustööd, looduslikus sihtkaitsevööndis on kaitse tagatud üksnes loodusliku protsessina. Looduskaitse arengukava kohaselt tagatakse looduslike koosluste kaitse nende puutumatusega. Looduslike koosluste puutumatust saab looduskaitseeseaduse § 28 ja 29 kohaselt tagada üksnes sihtkaitsevööndis ja reservaadis. Looduskaitseeseaduse järgi saab majandustegevust ja loodusvarade kasutamist vältida

üksnes sihtkaitsevööndis ja loodusreservaadis. Sellest tulenevalt on looduskooslustele omaste liikide kaitseks moodustatud sihtkaitsevööndid, et tagada nende kaitse koosluste puutumatuse kaudu.

Taevaskoja sihtkaitsevööndi kaitse eesmärk on metsailme säilitamine, aluspõhja paljandite ja pinnavormide, allikate ja poollooduslike koosluste säilimine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala üks eesmärk on ka ala väärtuste tutvustamine, näiteks matkaradade abil, millest suurem osa paikneb Taevaskoja sihtkaitsevööndis. Kvaliteetse ja ohutu külastuskorralduse tagamiseks moodustati Taevaskoja sihtkaitsevöönd, sooviga jätta võimalus külastuskorralduse eesmärgil kooslusi kujundada (avada vaateid, tagada radade ohutu liikumine ja hoida neid lahti). Taevaskoja sihtkaitsevöönd jääb kaitseala lõunaosasse ja ulatub kahele poole Ahja jõge Saesaare elektrijaama ümbruses (elektrijaam jääb sihtkaitsevööndist välja). Piiritlemisel on arvesse võetud katastrite piire, metsaradasid ja -teid, Pardioitu viivat teed (tee jääb osaliselt hooldatavasse Taevaskoja sihtkaitsevööndisse), Ahja jõge, Saesaare elektrijaama kinnistu piire (87202:002:1072) koos sinna viiva teega. Metsarajad on sihtkaitsevööndite piirideks Taevaskoja sihtkaitsevööndi lõuna-, loode- ja idaosas (rajad jäävad hooldatavasse Taevaskoja sihtkaitsevööndisse). Taevaskoja sihtkaitsevööndi kirdeosas on metsarajad piiriks Taevaskoja sihtkaitsevööndi ja Ahja jõe piiranguvööndi vahel (rada jääb piiranguvööndisse).

Sihtkaitsevööndisse jäävad aluspõhjalised liivakivipaljandid Suur Taevaskoda, Väike Taevaskoda, Suur-Taevaskoja allikad, kaitsealustest liikidest limatünniku (*Sarcosoma globosum*), mets-vareskolla (*Diphasiastrum complanatum*), kaldapääsukese (*Riparia riparia*) ja vesipapi (*Cinclus cinclus*) elupaigad ja kasvukohad. Kogu sihtkaitsevööndi ulatuses on määratud metsaelupaik 9010\*.

Ahja sihtkaitsevööndi kaitse eesmärk on vana loodusmetsa arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina, aluspõhjapaljandite, pinnavormide ja allikate säilimine, poollooduslike koosluste säilitamine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Vööndi piirid on pandud paika vana loodusmetsa elupaiga leviku järgi. Alad on määratud sihtkaitsevööndisse seepärast, et piiranguvööndi kaitsekord ei taga vana loodusmetsa säilimist. Sihtkaitsevööndi piir on määratud elupaiga inventuuri tulemusel vana loodusmetsa levikuala järgi. Ahja sihtkaitsevöönd on kaitsealal kolmes osas. Väikseima osa piirideks on Kiidjärve metstkonna nr 23 katastri piirid, Ahja jõgi ja Rihma Jakobi katastrit läbiv kraav (kraav jääb kaitsealalt välja). Ahja sihtkaitsevööndi teise ossa kuuluvad alad on suures osas Kiidjärve metstkonna nr 26, nr 27 ja nr 31 katastritest, osaliselt kuuluvad Ahja sihtkaitsevööndisse Vissi-Jaani ja Haavaniidu kinnistu. Piiritlemisel on aluseks võetud Natura elupaiga 9010 piire, metsakõlviku piire, Ahja jõge, Valgesoo külateed kui ka eespool nimetatud katastrite piire. Uue-Puiga (87202:002:0614), Kiidjärve metstkond nr 31 ja Vissi-Jaani kinnistul on sihtkaitsevööndi piirina arvestatud ka metsarada, mis jääb sihtkaitsevööndist välja. Ahja jõgi sihtkaitsevööndisse ei kuulu. Ahja sihtkaitsevööndi kolmandasse osasse kuuluvad metsad Kiidjärve metstkond nr 8, Kiidjärve metstkond nr 115, Kiidjärve metstkond nr 114 ja Kiidjärve metstkond nr 82 katastrist, samuti suur osa Tigase 14 ja Otteni katastrist. Piiritlemisel on aluseks võetud katastrite piire, metsakõlvikut, Ahja jõge ja metsasihte. Samuti jäävad sihtkaitsevööndisse järgmiste kaisealuste liikide elupaigad ja kasvukohad: karvasjalg-kakk (*Aegolius funereus*), karukold (*Lycopodium clavatum*), roomav öövilge (*Goodyera repens*), harilik ungrukold (*Huperzia selago*), tähk-rapuntsel (*Phyteuma spicatum*), metsvareskold (*Diphasiastrum complanatum*), austria roidputk (*Pleurospermum austriacum*) ja jäälind (*Alcedo atthis*).

Piiranguvöönditesse kuulub ülejäänud kaitseala pind, mis sihtkaitsevöönditesse ei kuulu. Kaitsealal on kaks piiranguvööndit: Ahja jõe ja Valgemetsa. Ahja jõe piiranguvööndi kaitse eesmärk on looduse mitmekesisuse ning maastikuilme ja -elementide säilimine, niidukoosluste säilitamine ning liikide elupaikade kaitse. Valgemetsa piiranguvööndi kaitse eesmärk on maastikuilme säilitamine. Ahja jõe ja Valgemetsa piiranguvöönd on eraldatud Ahja jõega ja Valgemetsa asula kinnistute piiridega. Valgemetsa piiranguvööndi üks külg kattub kaitseala välispiiriga, mis kulgeb mööda Valgemetsa teed.

Piiranguvööndisse jäävad piirkonna majanduslikult kasutatavad alad, õuemaad, põllumaad ja muud looduskaitsest seisukohast vähem väärtuslikud alad. Kuna kultuurmaastik on tekkinud ja säilib ainult tänu inimese tegevusele, siis jäeti kultuurmaastiku osa piiranguvööndisse. Piiranguvöönd on

kaitseala majandatav osa mõningate kitsendustega, mis tagab kultuurmaastiku säilimise. Järsakupealsed metsad jäävad valdavalt veekaitsevööndisse (Ahja jõel 10 m), kus on puu- ja põõsarinde raie lubatud üksnes Keskkonnaameti nõusolekul ning seepärast on nende metsade kaitse kaudselt tagatud. Lisaks on nimetatud alad on raskesti ligipääsetavad ja raie tegemine neis keeruline.

## **2.5. Kaitsekord**

### **2.5.1. Kaitsekorra kavandamine**

Kaitsekorra väljatöötamisel on arvestatud kaitsealal esinevaid loodusväärtusi ning kaitseala tsoneeringu ja kaitse-eeskirja kohta koostatud eksperdiarvamust (Roman Djomin 2008).

Kaitse-eeskirjaga kehtestatavad piirangud on sätestatud ulatuses, mis tagavad kaitsealal esinevate liikide ja looduslike elupaikade soodsa seisundi ning oleksid proportsionaalsed. Vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele on kaitseala tsoneeritud kahte piiranguvööndisse ja kahte sihtkaitsevööndisse. Leebem kaitseriim seaks ohtu kaitseala eesmärkide saavutamise, kuna ei võimalda tagada teadaolevate elupaikade ning hariliku võldase, hingu, paksukojalise jõekarbi, rohevesihobu, limatünniku, austria roidputke, kevad-ristmadara ja jäälinnu elupaikade säilimist.

Käesoleva määrusega kehtestatakse varasemalt kaitse all olevale Ahja jõe ürgoru maastikukaitsealale uued piirid ja kaitsekord (kaitse-eeskiri) ning seetõttu tuleb kehtetuks tunnistada varasem kaitsekord, mis on kehtestatud Vabariigi Valitsuse 17. juuli 2001. aasta määrusega nr 247 „Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala kaitse-eeskiri”.

Ahja jõe ürgoru maastikukaitsealal ei reguleerita pilliroo ega adru varumist, kuna vastav ressurss kaitsealal puudub.

### **2.5.2. Kaitsekorra üldpõhimõtted**

**Inimestel on lubatud viibida, pidada jahti, püüda kala, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi kogu kaitsealal.** Inimeste viibimine ja metsasaaduste korjamine ei ohusta ala kaitse eesmärki. Muude metsa kõrvalsaaduste all mõeldakse metsasaadusi (v.a seened ja marjad) nagu käbid, taimed, seemned. Kaitsealal ei pesitse teadaolevalt liike, kelle soodsa seisundi tagamiseks on oluline kehtestada liikumispiiranguid. Jahiseaduse ja jahieeskirja alusel peetava jahi korral ei ole ohtu kaitse eesmärkide säilimisele. Kalapüügieaduse ja kalapüügieeskirja kohane tegevus ei ohusta ala kaitse eesmärke, mistõttu kalapüügile üldistele piirangutele erisusi kaitse-eeskirjaga ei seata.

**Füüsilise isiku või eraõigusliku juriidilise isiku omandis oleval kinnisasjal viibimine on lubatud, arvestades asjaõigusseaduses ja looduskaitseaduses sätestatud.** Kaitsealal on eramaid, millel viibimist kaitse-eeskirjaga ei täpsustata, kuna see on kaitseväärtuste soodsa seisundi tagamiseks piisaval määral asjaõigusseaduses ja looduskaitseaduses reguleeritud.

**Kaitseala teedel on lubatud sõidukiga sõitmine. Sõidukiga sõitmine väljaspool selleks ettenähtud teid ja maastikusõidukiga sõitmine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitse-eeskirjaga lubatud töödel, kaitseala kaitse korraldamise ja valitsemisega seotud töödel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel ning piiranguvööndis liinirajatiste hooldamiseks vajalikel töödel, metsa- või põllumajandustöödel ning õuemaal.**

Kaitseala teedel sõidukitega sõitmine ei ohusta kaitse eesmärke. Kaitseala maastik on tallamis- ja erosioonitundlik, ennekõike küngastevaheliste nõgude märgadel niitudel, veekogude kallastel ning mäe- ja oruveerudel, mida võib kahjustada sõidukitega ja maastikusõidukitega sõitmine väljaspool teid. Erisus on seatud järelevalve- ja päästetöödele, kaitseala valitseja poolt kooskõlastatud ja korraldatavatele töödele, kaitseala valitsejaga kooskõlastatud teadustegevusele, piiranguvööndis liinirajatiste hooldamiseks vajalikele töödele, metsa- ja põllumajandustööde tegemiseks ning õuemaal. Nimetatud erisused tulenevad osaliselt looduskaitseaduse § 30 lõikest 3. Liinirajatiste hooldamiseks vajalikele töödele ning metsa- ja põllumajandustööde tegemiseks tehakse erisus, kuna need tegevused ei ohusta kaitse eesmärgiks olevaid väärtusi, vaid pigem aitavad kaasa kaitse eesmärgi saavutamisele.



(maastikuilme säilitamine).

**Kaitsealal on keelatud sisepõlemismootoriga ujuvvahendiga sõitmine, välja arvatud järelevalve-, teadus- ja päästetöödel ning Ahja piiranguvööndis Saesaare paisjärvel, kus 15. juunist kuni 30. septembrini on lubatud sõita kuni 15-hobujõulise mootoriga ujuvvahendiga, kiirusega kuni 7 kilomeetrit tunnis, vältimaks võimsamate mootorpaatidega ja skuuutritega sõitmist Saesaare paisjärvel. Tugeva lainetuse tekitamine paisjärvel mõjub negatiivselt veekogu kaldaelustikule ja ohustab paisjärve kaldal asuvaid paljandeid. Antud sätte ajalist piirangut on põhjendanud eksperdid Ingmar Ott ja Rein Järvekülg kevadperioodiga, millal peab tagama kaitsealuste liikide kude- ja pesitsusalade rahu ja puutumatuse, mida mootoriga ujuvvahendiga sõitmine kahjulikult mõjutab. Kaitsealal on lubatud sõita elektrimootoriga veesõidukiga.**

**Kaitseala veekogudel on lubatud sisepõlemismootorita ujuvvahendiga sõitmine.** Sisepõlemismootorita ujuvvahendiga sõitmine ei mõjuta negatiivselt jões elutsevaid kaitsealuseid liike.

**Telkimine ja lõkke tegemine on kaitsealal lubatud kohtades, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud ja tähistatud, ning õuemaal maaomaniku nõusolekul. Samuti on lõkke tegemine lubatud põllu- ja metsatöödel ning kraavide hooldustöödel.** Telkimiseks ja lõkke tegemiseks selleks spetsiaalselt ettevalmistatud kohas, mis on rajatud kaitseala valitseja nõusolekul, ei ole vaja eraldi nõusolekut. . Ettevalmistatud kohaks on parkla, käimla ja prügikogumise võimalusega koht. Maastikukaitsealal asuva kinnisasja omaniku või valdaja loal toimuva telkimise ja lõkke tegemise seaduspärasuse ja ohutuse osas vastutab loa andja. Piirangu eesmärk on vähendada looduses viibimise mõju ala esteetilisusele ja loodusväärtustele. Kontrollimatu telkimine põhjustab liigset tallamist ja kontrollimatul lõkke tegemisel on tulekahjuoht. Telkimine ja lõkke tegemine mitteettenähtud kohas võib kahjustada kaitstavaid liike ja elupaiku, mistõttu on need tegevused mujal keelatud. Lõkke tegemise keeld ei laiene metsamajanduslikele töödele, maastikuilme parandamisele ja võsa raiele poollooduslike koosluste hooldamisel.

**Kaitsealal on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas. Rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul.** Ettevalmistatud koht on ala, kus on korraldatud parkimine, prügikogumine ja on käimla kasutamise võimalus. 50 osaleja piir on olemasolevate piirangute analüüsil saadud määr, mille juures tekkiv mõju ei ületa veel oluliselt looduse koormustaluvust. Kaitseala valitseja kaalutusotsus on vajalik, et hinnata üle 50 osalejaga rahvaürituste mõju loodusväärtuste säilimisele konkreetsetes kohas ja suunata üritust, et see ei ohustaks kaitse eesmärgiks seatud väärtusi. Lisaks saab kaitseala valitseja ürituse korraldajale vajaduse korral seada tingimusi parkimise korraldamise, käimlate, prügimajanduse jms kohta ning lisaks seatakse tingimused, kes ja mis ajaks hiljem ala koristab. Rahvaürituse all mõistetakse avalikkusele suunatud ja reklaamitud üritust. Eramaal on rahvaürituse korraldamine lubatud kaitseala valitseja ja maaomaniku loal.

Rahvaüritusteks ettevalmistatud kohti Ahja jõe ürgoru maastikukaitsealal ei ole, neid ei ole ka plaanis rajada, et vältida külastuskoormuse suurenemist. Kaitseala on niigi suure külastuskoormusega. Seetõttu pole eeskirjaga reguleeritud ka rahvaürituse korraldamist ettevalmistatud kohas.

**Kaitsealal on lubatud olemasolevate ehitiste hooldustööd.** Kaitse-eeskirjaga lubatakse olemasolevate ehitiste hooldustöid. Hooldustööde all peetakse silmas töid (nt värvimine), mis ei ole ehitamine. Olemasolevate ehitiste hooldamine ei ohusta kaitse eesmärke.

Eelnõu punkti, mida soovitas ekspert (Roman Djomin 2008) ja mille kohaselt kaitseala valitsejal on õigus mootorita ujuvvahenditega sõitmist ajaliselt piirata, jäeti eelnõu koostajate poolt siiski sätestamata, kuna kehtivad õigusaktid ei võimalda seda. Probleem oli tõstatatud jääninnu pärast, keda väidetavalt häirib kanuumatkajate suur arv. Samas pole veel selge, kas üldse ja kui kauaks neid

piiranguid jäälinnule vaja oleks. Vältimaks oletuste põhjal põhjendamatute piirangute rakendamist, nimetatud ettepanekuga ei arvestatud.

### **2.5.3. Tegevuse kooskõlastamine**

Tegevused, mis on keelatud, kui selleks ei ole kaitseala valitseja nõusolekut, on määratud vastavalt looduskaitseseaduse § 14 lõikele 1. Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja kõlvikute sihtotstarvet, koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid, kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut, anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks, seada projekteerimistingimusi ja väljastada ehitusluba ning rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja vee erikasutusluba, ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks, ning lisasõtta jahiulukeid.

Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse eesmärkide saavutamist või kaitseala seisundit. Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärasest ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas. Keskkonnaministeeriumil või Keskkonnaametil kui keskkonnamõju hindamise järelevalvajal on õigus määrata kaitseala kaitseks keskkonnanõudeid, kui kavandatav tegevus võib kahjustada kaitseala kaitse eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit.

Praktikas on tingimuste esitamine kõige enam kasutatav võte, millega välditakse kaitsealadel majandustegevuse kahjustavat mõju. Enamasti ei keelata tegevust, mis on kaitse eeskirjas lubatud kaitseala valitseja nõusolekul, vaid püütakse kaalutlusõiguse kaudu leida lahendusi, kus tegevus loodusväärtusi ei kahjusta, ühitades looduskaitse ja arendushuvid.

### **2.5.4. Sihtkaitsevöönd**

#### **2.5.4.1. Sihtkaitsevööndi eesmärgid**

Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate loodusväärtuste säilitamiseks. Kaitsealal on kaks sihtkaitsevööndit: Ahja ja Taevaskoja.

Ahja sihtkaitsevööndi kaitse eesmärk on vana loodusmetsa arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina, aluspõhjaljandite, pinnavormide ja allikate säilimine, poollooduslike koosluste säilitamine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse.

Taevaskoja sihtkaitsevööndi kaitse eesmärk on metsailme säilitamine, aluspõhjaljandite ja pinnavormide, allikate ja poollooduslike koosluste säilimine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse.

#### **2.5.4.2. Lubatud tegevused sihtkaitsevööndis**

**Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud järgmised tegevused:**

- 1) Taevaskoja sihtkaitsevööndis metsakoosluse kujundamine vastavalt kaitse eesmärgile;**
- 2) kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus;**
- 3) poollooduslike koosluste hooldamine nende ilme ja liigilise koosseisu tagamiseks.**

Taevaskoja sihtkaitsevööndi üheks kaitse eesmärgiks on metsailme säilitamine ja looduse tutvustamine. Taevaskoja sihtkaitsevöönd on aktiivselt külastatav ala, kus radade avatuna hoidmiseks ja looduse tutvustamiseks on vaja kooslust kujundada.

Kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajaliku tegevuse all on mõeldud kaitsekorralduslikke tegevusi, näiteks võsa eemaldamist, heina niitmist ja teisi töid, mis aitavad kaasa kaitsealuste liikide ja elupaikade säilimisele. Seega aitavad need tegevused kaasa kaitse väärtuste seisundi parandamisele ja mõjuvad kaitse väärtuste seisundile soodsalt. Täpsemalt kavandatakse vastavad tööd

kaitsekorralduskavas.

Poollooduslikud kooslused on elupaigad, mille liigirikkusele on aluse pannud pikka aega toimunud niitmine või karjatamine. Kuna poollooduslikud kooslused säilivad üksnes pideva niitmise ja karjatamise tulemusena, siis jäetakse kaitse-eeskirjaga võimalus neid sihtkaitsevööndites hooldada. Nende ilme ja väärtuse säilimiseks on vajalik nende pidev hooldamine ka tulevikus.

#### **2.5.4.3. Keelatud tegevused sihtkaitsevööndis**

**Sihtkaitsevööndis on keelatud majandustegevus, loodusvarade kasutamine ja uute ehitiste püstitamine, välja arvatud kaitseala valitseja nõusolekul rajatiste püstitamine õppe- ja matkaradadel, kaitseala valitseja nõusolekul tähistatud laagripaikades ja kaitseala või kaitsealal paikneva kinnisasja tarbeks.**

Kaitseala sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks. Sihtkaitsevööndis on kooskõlas kaitse-eeskirjaga sätestatud erisustega keelatud majandustegevus, loodusvarade kasutamine ja uute ehitiste püstitamine, välja arvatud kaitseala valitseja nõusolekul rajatiste püstitamine kaitseala tarbeks ja olemasolevate ehitiste hooldustööd. Looduskaitse arengukava kohaselt tagatakse looduslike koosluste kaitse nende puutumatusena. Looduskaitse seaduse järgi saab majandustegevust ja loodusvarade kasutamist vältida üksnes sihtkaitsevööndis ja loodusreservaadis. Sellest tulenevalt on looduskooslustele omaste liikide kaitseks moodustatud sihtkaitsevööndid, et tagada puutumatus kaudu nende kaitse. Uute ehitiste püstitamine on keelatud, et vältida väärtuslike elupaikade kahjustamist.

Ahja jõe ürgoru maastikukaitsealal on neli matkarada (Roiupalu õpperada, Taevaskodade matkarada, Taevaskoja–Kiidjärve–Taevaskoja matkarada, Taevaskoja–Otteni–Taevaskoja matkarada), lisaks hobumatkarajad ning alal viiakse läbi ka veematku. Selleks, et inimesi paremini kaitse eesmärkidest teavitada ja loodust tutvustada, on kaitse-eeskirjaga lubatud sihtkaitsevööndisse rajatiste püstitamine õppe- ja matkaradadel, kaitseala valitseja nõusolekul tähistatud laagripaikades ja kaitsealal paikneva kinnisasja tarbeks. Jõeäärsetel erakinnistutel asuvate poollooduslike koosluste hooldamise juurdepääsu tagamiseks on lubatud kinnistu tarbeks rajatiste püstitamine (nt tee rekonstrueerimine).

Reguleeritud ei ole olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutöid ja veerežiimi taastamist, kuna see ei ole antud alal vajalik. Ahja sihtkaitsevööndisse jääb küll kolm kraavi, mis toimivad eesvooludena ümberkaudsetele aladele, tuues vett ka väljastpoolt kaitseala. Kaitsealale jäävad lõigud on loodulikus sängis ojad, mis on piisavalt suure langusega ning maaparandussüsteemide hoiutöid ei vaja.

#### **2.5.5. Piiranguvöönd**

##### **2.5.5.1. Piiranguvööndi eesmärgid**

Piiranguvöönd on kaitseala osa, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse. Kaitsealal on kaks piiranguvööndit: Valgemetsa ja Ahja jõe piiranguvöönd.

Ahja jõe piiranguvööndi kaitse eesmärk on looduse mitmekesisuse ning maastikuilme ja -elementide säilimine, niidukoosluste säilitamine ning liikide elupaikade kaitse.

Valgemetsa piiranguvööndi kaitse eesmärk on maastikuilme säilimine.

##### **2.5.5.2. Lubatud tegevused piiranguvööndis**

**Piiranguvööndis on lubatud majandustegevus, arvestades käesolevas määruses sätestatud erisusi.**

Vastavalt looduskaitse seaduse § 31 on piiranguvöönd kaitseala maa- või veeala, kus majandustegevus on lubatud, arvestades käesoleva seadusega sätestatud kitsendusi.

**Piiranguvööndis on lubatud biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine, välja arvatud metsamaal ja looduslikul rohumaal, veekogus ja veekaitsevööndis.**

Nende vahendite kasutamine põllumajanduses ja aianduses ettenähtud normides ei ohusta kaitseala kaitse väärtusi. Kuna metsamaa, poollooduslik kooslus, veekogu ja veekaitsevöönd on tundlikud igasuguste mittelooduslike mõjutuste osas, siis on nendes kohtades biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine keelatud.

**Piiranguvööndis on olemasoleval hoonestusalal lubatud väikeehitiste püstitamine, mis ei nõua ehitusseadusest tulenevalt kohaliku omavalitsuse kirjalikku nõusolekut.** Ahja jõe ürgoru maastikukaitsealal on palju eramaid ja elamumaid (nt Valgemetsas, Kiidjärvel) ning kaitse-eeskirjaga lubatakse väikeehitiste püstitamist piiranguvööndis oleval hoonestusalal, kuna see ei ohusta sealseid kaitse eesmärke. Hoonestusala tähendab krundi osa, kuhu võib rajada krundi ehitusõigusega lubatud hooneid. Ehitusseaduse § 15 järgi on väikeehitis kuni 60 m<sup>2</sup> ehitisealuse pinnaga ühel kinnistul asuv ehitis, mille projekteeritud kõrgus maapinnast on kuni viis meetrit ja millel ei ole avalikkusele suunatud funktsioone.

**Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis lubatud:**

- 1) ehitiste püstitamine. Kaitseala valitseja nõusolekuta võib rajada karjaaia ja püstitada õuealale alla 5 meetri kõrguse rajatise;**
- 2) maastikuilme taastamiseks ja vaadete avamiseks on lubatud raadamine piiranguvööndi põllumajandusmaadel.**

Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis lubatud ehitiste püstitamine. Kaitseala valitseja nõusolekuta võib rajada karjaaia ja püstitada õuealale alla 5 m kõrguse rajatise. Kuna ehitise mõju kaitse eesmärkidele sõltub ehitise rajamise asukohast ja mahust, siis tuleb seda kaitseala valitsejal iga kord eraldi kaalutleda. Karjaaedade rajamine ja õuealale alla 5 meetri kõrguse rajatise püstitamine ei ohusta kaitseala kaitse eesmärke. Karjaaedade rajamine pigem toetab kaitse eesmärke, näiteks poollooduslike koosluste hooldamisel või vaadete avatuna hoidmisel.

Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis lubatud maastikuilme taastamiseks ja vaadete avamiseks raadamine põllumajandusmaadel. Samuti on raadamine lubatud nendel juhtudel, mida sätestavad metsaseaduse § 32 lg 2. Raadamine annab võimaluse maa kasutamiseks mittemetsamajanduslikul eesmärgil (nt trassihooletustööd, vaadete avamine, koosluste hooldamine). Metsaseaduse järgi peab raadamise aluseks olema dokument (milleks võib olla ka kaitse-eeskiri), mis näeb ette metsamaa muu kasutusotstarbe. Raadamine võimaldab metsa raiuda sätestatud raievanusest nooremana ja peenemana. Lisaks ei teki raadatud alal kohustust metsa uuendada.

**Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis lubatud uuendusraie. Raie tegemisel peab arvestama järgmisi tingimusi:**

- 1) lageraie on lubatud kuusikutes, haavikutes ja hall-lepikutes kuni 1 hektari suuruse langina;**
- 2) turberaie on lubatud kuni 5 hektari suuruse langina;**
- 3) metsamaal tuleb säilitada puistu liikide ja vanuse mitmekesisus. Elustiku mitmekesisuse säilitamiseks tuleb jätta raielangile hektari kohta alles vähemalt 20 tihumeetrit puid, mis ei kuulu koristamisele ja jäävad metsa alatiseks. Elustiku mitmekesisuse tagamiseks alles jäetavad puud valitakse eri puuliikide esimese rinde suurima diameetriga puude hulgast, eelistades kõvalehtpuid, mände ja haabasid, samuti eritunnustega nagu põlemisjälgede, õõnsuste, tuuleluudade või suurte okstega puid.**

Ahja jõe maastikukaitseala piiranguvööndis on lubatud lageraie kuusikutes, haavikutes ja hall-lepikutes kuni 1 ha suuruse langina. Suuremad kui 1 ha suurused lageraielangid kahjustavad maastiku atraktiivsust (maastiku vaatelisuse ja rekreatiivsusega seotud väärtusi). Turberaie on lubatud 5 ha suuruse langina. Turberaiega ei kaasne nii järsku keskkonnamuutust, kuna ala raiutakse järkude kaupa. Seega ei ole turberaie mõju niivõrd intensiivne kui lageraie korral ja muutused maastikuilmes on

sujuvamad.

Puistu liikide ja vanuse mitmekesisuse säilitamise nõue on vajalik, et tagada metsa jätkusuutlik ja mitmekesine areng, kus oleksid esindatud võimalikult paljud liigid. Tuginedes Asko Lõhmuse juhitud uurimisrühma tulemustele, ulatub looduslike metsade surnud puidu osakaal laane- ja salumetsades keskmiselt 150 tm/ha. Liigirikkuse säilitamise seisukohalt on määrav eelkõige säilikpuude, sealhulgas surnud puidu maht, mitte aga arv. Kusjuures säilikpuude vajak on liigiti üpris erinev. Asko Lõhmuse töögrupi esialgsete tulemuste põhjal võib väita, et torikseente üldise liigirikkuse seisukohast on oluline üle 10 cm diameetriga lamapuidu iga lisanduv tihumeeter, kuni üldmahuni vähemalt 25 tm/ha („Eesti metsade elurikkus – tänane olukord ning eesmärgid ja lahendused järgmiseks kümneks aastaks”, K. Kohv 2009 lk 48–64). Arvestades eelöeldut tuleb elustiku mitmekesisuse tagamiseks ja ühtlasi puistute vanuselise struktuuri säilitamiseks säilitada kasvavaid ja/või surnuid puid tüvepuidu kogumahuga 20 tm/ha.

Uuendusraie on jäetud kaitseala valitseja kaalutlusotsuseks, et vajadusel seada tingimusi järskude nõlvade, allikate ja ürgoru kaitseks. Mitmed kaitsealale jäävad puistud asuvad suure kaldega nõlvadel, mille jalamil esinevad allikad. Vältimaks erosiooni ja allikate kahjustamist tuleks järskudel nõlvadel vältida ulatuslikke lageraid ja puude raiet allikate vahetus ümbruses.

#### **2.5.5.3. Vajalik tegevus piiranguvööndis**

Piiranguvööndis on poollooduslike rohumaa esinemisaladel nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik niitmine ja karjatamine ning vajaduse korral metsa- ja võsaraie maastikuilme taastamise ja säilitamise eesmärgil. Vajalike tegevuste maht ja viis planeeritakse kaitsekorralduskavaga. Elupaigatüüpe lamminiidud ja liigirikkad niidud lubajavaesel mullal tuleb regulaarselt kord aastas niita 28,5 ha ulatuses, et säilitada nende liigilist mitmekesisust. Niitudel, mis on hooldamata ja kus pealekasvav võsa segab niitmist, tuleb niita ja võsa raiuda ning hein kokku korjata käsitsi vähemalt kord 3–5 aasta jooksul 6,7 ha ulatuses. Elupaigatüübil liigirikkad niidud lubajavaesel mullal on vajalik täiendava hooldustegevusena karjatada, lamminiidu puhul on mõõdukas karjatamine võimalik ajutise lahendusena.

#### **2.5.5.4. Keelatud tegevused piiranguvööndis**

**Piiranguvööndis on lisaks §-s 6 loetletud tegevustele keelatud:**

- 1) uue maaparandussüsteemi rajamine;**
- 2) maavara kaevandamine;**
- 3) puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine;**
- 4) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine, välja arvatud kaitseala valitseja nõusolekul olemasolevate tiikide ja paisjärvede likvideerimisel, hooldustöödel, ehitamisel ja vee erikasutusel;**
- 5) puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt, välja arvatud kaitseala valitseja nõusolekul juhul, kui pinnas seda võimaldab.**

Piiranguvööndis on keelatud uue maaparandussüsteemi rajamine. Tegevuse eesmärk on tagada alal looduslik areng ja hoida ala inimtegevusest suhteliselt puutumatuna. Kuivendamine ohustab kaitseala väärtuseks olevaid elupaigatüüpe nagu allikad ja allikasood ning jõed ja ojad, muutes nende veerežiimi ning seeläbi kahjustades ka seal elavate liikide elupaiku.

Piiranguvööndis on keelatud maavara kaevandamine, kuna see on vastuolus kaitseala kaitse-eesmärkidega. Maavarade kaevandamine muudaks oluliselt kaitseala maastikuilmet ja ohustaks kaitsealuste liikide elupaiku. Maavara on looduslik kivim, setend, vedelik või gaas, mille omadused või mille lasundi lasumistingimused vastavad maapõueseaduse § 9 lõike 1 alusel kehtestatud nõuetele või uuringu tellija esitatud nõuetele ja mille lasund või selle osa on keskkonnaregistris arvele võetud. Maavara kaevandamine ei ole maapõue kasutamine, mida kinnisasja omanik või kinnisasja kasutusõigust omav isik võib teha üldgeoloogilise uurimistöö loata, uuringuloata või

kaevandamisloata, kui seda tingib kinnisasja kasutamise vajadus. Seega on füüsilisest isikust kinnisasja omanikul õigus talle kuuluva kinnisasja piires kaevandamisloata võtta maavara või looduslikku kivimit, setendit, vedelikku või gaasi, mis ei ole maavarana arvele võetud, oma majapidamise tarbeks. Maapõue kasutamist kaitse-eeskiri ei reguleeri.

Piiranguvööndis on keelatud puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine. Metsakoosluste soodne seisund on tagatud kui puistu vanuseline ja liigiline koosseis on võimalikult mitmekesine. See loob liikidele soodsaid elupaigatingimusi. Puht- ja energiapuistute bioloogiline mitmekesisus on väike, sobivad elutingimused on tagatud vaid vähestele liikidele. Nimetatud keeld laieneb üle kogu maastikukaitseala. See tähendab, et ka endiselt põllumaana arvel olevale maatükile kasvanud metsa kujundamine puhtpuistuks ei ole lubatud.

Piiranguvööndis on keelatud veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine, välja arvatud valitseja nõusolekul olemasolevate tiikide ja paisjärvede likvideerimisel, hooldustöödel, ehitamisel ja vee erikasutusel. Kaldajoone suuremahuline muutmine võib muuta oluliselt maastikupilti. Lisaks avaldab kaldajoone ja veekogu veetaseme muutmine mõju väljakujunenud vee-elustikule. Kaitsealale jääb ka paisjärvi, mille puhastamisel või muul tegevusel (nt paisu rekonstrueerimisel) võib ette tulla vajadus veetaseme või kaldajoone muutmiseks. Sel juhul on võimalik kaitseala valitsejal seada tingimusi, et tegevuse mõjud oleksid kaitsealustele liikidele minimaalsed, ning selle käigus parandatakse kaitsealuste liikide elu- ja kudemistingimusi.

Piiranguvööndis on keelatud puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt, kuid kui pinnas võimaldab, siis võib valitseja puidu kokku- ja väljavedu lubada. Nimetatud piirang on seatud, et vältida pinnasekahjustuste tekkimist ja erosiooni. Suur osa alale jäävatest metsadest kasvavad suure kaldega nõlvadel, kus pinnase kahjustamine toob kaasa erosiooni. Samas esineb alal kohti, kus nimetatud ohud puuduvad, mistõttu on jätetud kaitseala valitsejale võimalus iga kord kaalutleda tegevuse lubamist, kui see ei ohusta kaitse-eesmärke.

### **3. Menetluse kirjeldus**

Kaitseala kaitse-eeskirja avalik väljapanek toimus 31. detsembrist 2012 – 31. jaanuarini 2013 Keskkonnaameti Räpina kontoris ning Põlva ja Vastse-Kuuste Vallavalitsuses. Teade kaitse-eeskirja avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta ilmus 27. detsembril 2012 ja 29. detsembril 2012 üleriigilise levikuga ajalehes Eesti Päevaleht ja kohalikus ajalehes Koit. Avalikes Teadaannetes ilmus teade 27. detsembril 2012.

Määruse ettevalmistamise käigus on kaitse-eeskirja eelnõu kooskõlastatud kohaliku omavalitsustega (Põlva ja Vastse-Kuuste Vallavalitsusega). Vallavalitsustele saadeti posti teel määruse eelnõu, seletuskiri, kaitseala kaart ja teade avalikustamise kohta ning kaaskirjas paluti esitada arvamus kaitse-eeskirja kohta. Vastavalt looduskaitseseaduse § 9 lõikele 5 saadeti eramaa omanikele, kelle maale kaitseala ulatub, posti teel tähtkiri. Kirjas paluti avaldada arvamust, teha ettepanekuid ja esitada vastuväited. Kirjad sisaldasid teadet, et kui vastuväiteid ega ettepanekuid kirjas nimetatud tähtjaks ei esitata, loetakse, et kinnisasja omanikel ei ole kaitse-eeskirja eelnõu kohta vastuväiteid ja nad on sellega nõus. Maaomanike ettepanekud ja arvamusel on esitatud tabelis 1. Tähitud kirjadest jäi kohale toimetamata 21, mille kohta avaldati 20. veebruaril 2013 Eesti Päevalehes vastavasisuline teade.

Kirjadele vastas 12 maaomanikku ning Vastse-Kuuste Vallavalitsus, OÜ Alkranel ja AS Generaator, kellele koostati ja väljastati vastuskirjad 14. veebruariks 2013. Teised maaomanikud ja Põlva vallavalitsus ettepanekuid ega vastuväiteid ei esitanud.

Tabel 1. Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala kaitse-eeskirja avalikustamisel laekunud ettepanekud ja arvamusel.

| Ettepaneku esitaja nimi ja seos eelnõuga                                                 | Arvamuse kokkuvõte                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Tulemus (Keskkonnaameti otsus) seisuga veebruar 2012                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Puiga;<br>(61902:001:0921)                                                               | Palub muuta sätet. Uues kaitse-eeskirjas tuleks keelata väetiste ja mürkkemikaalide kasutamine piiranguvööndites ainult metsamaal ja looduslikul rohumaal ning põllumaal ja elamumaal võiks olla nende kasutamine lubatud.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Ettepanek on võetud arvesse.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| Tihase;<br>(87202:002:1005)<br>Ilumäe, Ilumetsa;<br>(87202:002:0660)<br>(87202:002:0680) | Küsib, millised määruses nimetatud vöönditest (sihtkaitsevöönd ja piiranguvöönd) kehtivad nimetatud kinnistutele.<br>Küsib, milline on Keskkonnaameti juriidiline seisukoht § 6, 11 ja 15 osas, milliseid kitsendusi seab see Ilumäe (87202:002:0680) kinnistule, mis on katastris registreeritud 100% elamumaana.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Kinnistud asuvad Valgemetsa piiranguvööndis.<br><br>§ 6 lg 2 kehtib loa väljaandja kaudu ja § 11 kehtib ainult sihtkaitsevööndi kohta. § 15 kehtivad 1,3 ja 4 punktid.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| Varese;<br>(87202:002:0964)                                                              | 1. Palub täpsustust, kuna eelnõu § 5 lg 6 võib mõista, et kaitsealal on lubatud vaid olemasolevate ehitiste hooldustööd. Tegelikult § 6 lg 2 punktid 4, 6, 7 sätestavad ka ehitamise võimaluse.<br>2. Märgib, et eelnõu § 6 lg 1 p-s 2 tuleks täpsemalt sõnastada. Praegu võib lugeda, et Saesaare paisjärvel võib sõita vaid neljataktilise mootoriga (15 hj) veemootorsõidukiga. Muude veesõidukitega ei tohi liigelda (elektrimootoriga paat, aerupaat, purjepaat).<br>3. Palub § 10 p-s 4 sätestada võimalus rajada õppe- ja matkaradasid. Praeguse sõnastuse järgi võib püstitada õppe- ja matkaradadele rajatise, aga kuidas rajada radasid?<br>4. Teeb ettepaneku muuta § 14 lg 2 p 1, et ehitusotstarbega krundile saaks kaitseala valitseja nõusolekuta ehitada rajatist kõrgusega, mis ei ületa naaberkruntidele ehitatud rajatiste kõrgust, mitte kõrgusega 4 m. Arvab, et 7 m on minimaalne ja viilkatusega hoone Lõuna-Eestile omane. | 1. § 5 punktid on tervel kaitsealal lubatud ilma kooskõlastamata, § 6 lg 2 punktide puhul on vaja kaitseala valitseja nõusolekut.<br>2. Arvestame ettepanekuga. Lisatud on asjakohane mootorita veesõidukitega sõitmise punkt kaitsekorra üldpõhimõtete alla.<br>3. Üldiselt on kaitsealal õppe- ja matkaradasid piisavalt ning radasid käsitletakse rajatistena. Antud punkt puudutab sihtkaitsevööndit ning Keskkonnaamet ei pea põhjendatuks sihtkaitsevööndisse uute radade rajamist.<br>4. Nimetatud regulatsioon tuleneb ehitusseadusest. Ehitusluba ja kirjalik nõusolek tuleb taotleda vallast, mis tuleb LKS § 14 alusel kooskõlastada ka kaitseala valitsejaga. |

|                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|---------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Villa-Illi;<br>(87202:002:0170) | <p>1. Teeb ettepaneku sõnastuse „selle määruse” asemel kasutada „käesoleva määruse” ja parandada eelnõu paragrahvide viiteid.</p> <p>2. Palub täpsustust sõnastusele, kus määruse eelnõu kasutab normitehnilist võtet „lubatud tegevus” ja „keelatud tegevus”. Kuidas hinnata tegevust, mis ei ole kirjeldatud ei lubatud ega keelatud tegevusena?</p> <p>3. Teeb ettepaneku muuta sõnastust eelnõu § 16, mis räägib vajalikust tegevusest. „Vajalik tegevus” on konstateering, mitte kohustus ega õigus ja antud kujul tarbetu.</p> | <p>1. Arvestame ettepanekuga</p> <p>2. Maaomanikule selgitati, kuidas peaks käsitlema tegevusi, mida pole kaitse-eeskirjaga reguleeritud. Tegevused, mida kaitse-eeskirjaga ja looduskaitseseadusega ei reguleerita, on lubatud või kui ei reguleerita ainult kaitse-eeskirjaga, siis keelatud.</p> <p>3. LKS §17 käsitleb vajalikke tegevusi. Kaitse-eeskiri peab toetama tegevusi, mis on aluseks rahataotlustele.</p> |
| OÜ Alkranel                     | <p>1. Soovib täpsustust, kas kalapääsu rajamine sihtkaitsevööndisse on lubatud.</p> <p>2. Soovib ettepanekut, milline võiks olla Keskkonnaameti eelistatud kalapääsuvariant Saesaare HEJ kompleksi DP osas.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <p>1. Kaitse-eeskirja §10 lg 2 võimaldab kalapääsu rajamist liikide elutingimuste säilitamiseks vajaliku tegevusena.</p> <p>2. Antud KSH etapis ei pea me õigeks konkreetse kalapääsuvariandi eelistuse väljapakkumist, kuna meil puudub kogu info kõikide variantide keskkonnamõjust.</p>                                                                                                                               |
| Mart Hendrikson                 | <p>Soovib teada, kuidas on korraldatud jalgrattaga liiklemine, kuna kaitse-eeskirja eelnõud või kaitsekorralduskava lugedes ei ole võimalik aru saada, kas ja kus on maastikukaitsealal jalgrattaga liiklemine lubatud. Kaitse-eeskirja eelnõu § 4 lg 3 kohaselt on jalgrattaga sõitmine lubatud üksnes teedel, kuna jalgratas on sõiduk. Kas eesmärk ongi lubada jalgratastega sõitu üksnes autoliiklusele avatud teedel?</p>                                                                                                       | <p>Liiklusseaduse § 2 alusel on jalgratas sõiduk. Kaitse-eeskiri võimaldab jalgratastel sõita lisaks autoteedele ka rattateedel, mis kaitseala valitseja nõusolekul on sellena tähistatud. Jalgrattaga sõit, selleks mitte ettenähtud teedel (radadel) ei ole lubatud, et vältida tallamisega kaasnevat pinnasekahjustusi, (taimestiku hävimist, erosiooni järskuldel nõlvadel).</p>                                     |



|                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|---------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Veski;<br/>(87202:002:0642)<br/>(87202:002:0053)</p> | <p>1. Ei ole nõus põhikaardile kantud kinnistu siseste teedega.<br/>2. Palub temale saadetud kaitse-eeskirja eelnõust välja võtta sihtkaitsevööndite kohta käivad sätted, kuna tema kinnistud asuvad piiranguvööndis.<br/>3. Palub lisada § 15 (skv keelatud tegevusse) sätte, et kalapüük 100 m paisudest allavoolu oleks keelatud.<br/>4. Soovitab § 5 lg 2 lausest välja jätta sõnad „kinnisasjal viibimine lubatud” ja tervikliku lause asendada järgneva:<br/>„Füüsilise isiku või eraõigusliku juriidilise isiku omandis olevale kinnisasjale saabumise ja viibimise, sh õuealale saabumise ja viibimise korra sätestab asjaõiguseadus ja looduskaitseadus”.<br/>5. Soovitab § 5 lg 5 sõnastust muuta alljärgnevalt: „Telkimine ja lõkke tegemine eravaldusel, sh õuemaal on maaomaniku loata keelatud”.<br/>6. Palub kaitse-eeskirjas täpsustada § 5 lg 3 järelevalvetöötajate volitusi.</p> | <p>1. Kaitse-eeskirjas kasutatakse edaspidi Maa-ameti kõige uuemat põhikaarti.<br/>2. Kaitse-eeskiri on üks tervik ja sihtkaitsevööndi sätteid ei ole võimalik sealt eemaldada. Sihtkaitsevööndi ja piiranguvööndi piirangud kohalduvad vastavalt sellele, millises vööndis kinnistu asub.<br/>3. Antud säte on reguleeritud kalapüügieeskirja § 39 lg 2 p-s 5.<br/>4. Saabumine on umbmäärane mõiste ja teeb õigusakti ebaselgemaks, kuna võimalike tõlgenduste hulk suureneb.<br/>5. § 5 lg 5 väljaspool õuemaad eramaal määrab telkimise ja lõkke tegemise kohad kaitseala valitseja, sest need on rajatised ja need saab püstitada valitseja nõusolekul. Eramaal on väljaspool õuemaad lubatud lõket teha üksnes põllu- ja metsatööl ning kraavide hooldustööl.<br/>6. § 5 lg 3 järelevalvetöötaja esitlemine ja käitumine ei ole kaitse-eeskirja pädevuses. Järelevalvetöötaja pädevused tulenevad vastavat valdkonda reguleerivatest õigusaktidest.</p> |
| <p>Vissi-Jaani;<br/>(87202:002:0051)</p>                | <p>1. Teeb ettepaneku sätestada Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala kaitse-eeskirjas Vissi-Jaani maaüksusele seni lubatu vastavalt kehtivale kaitse-eeskirjale.<br/>2. Teeb ettepaneku jätta Vissi-Jaani maaüksus Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala piirides Ahja jõe piiranguvööndisse.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <p>21.02.2013 tehtud välitöödel hinnati uuesti metsaelupaika Vissi-Jaani kinnistu planeeritavas sihtkaitsevööndi osas ja piiranguvööndi osas. Planeeritavad vööndid peaksid säilima sellistena nagu nad eelnõus toodud on, et kaitsta seal kasvavat väärtuslikku vana loodusmetsa, mille säilimiseks on vaja vältida majandustegevust.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <p>Mati Luik</p>                                        | <p>1. Küsib § 2 kaitse eesmärgi (kaitsta, säilitada ja tutvustada) kohta. Kelle kohta käib tutvustamise punkt?<br/>2. Väidab, et eelnõu on üldsõnaline. Teeb ettepaneku jahipidamise ja kalapüügi korra täpsemaks lahtiseletamiseks.<br/>3. Väidab, et § 5 lg 2, mis sätestab, et kaitseala valitseja lubab viibida füüsilise isiku või eraõigusliku isiku kinnisasjal, ei tohiks seda lubada.<br/>4. Teeb ettepaneku, et kaitse-eeskiri peab sisaldama kaitseala tervikkaarti, kuhu on märgitud teed, millel võib sõita, ja parklad, kuhu võib sõiduki jätta.<br/>5. Teeb märkuse Keskkonnaameti poolt kasutatava Maa-ameti aegunud kaardi kohta.<br/>6. Teeb ettepaneku eristada</p>                                                                                                                                                                                                              | <p>1. Punkt annab aluse reguleerida külastajate käitumist ja kontrollida külastuskoormust ning hoida korras õppe- ja matkaradu ja infostende. Looduskaitse üheks põhimõtteks on ka loodushariduse soodustamine, mida kaitse-eeskirja kaitse-eesmärk täita aitab. Kaitseala külastajatele loodusväärtuste tutvustamine on oluline loodushariduse seisukohalt.<br/>2. Kaitse-eeskirja taust on seletuskirjas. Kui kaitse-eeskirjaga on lubatud jahi pidamine ja kala püüdmine, siis kaitsealal nimetatud tegevustele erisusi ei seata ja neid tegevusi võib teha vastava valdkonna õigusaktides sätestatud korras.<br/>3. Eelnõu § 5 lg 2 on LKS § 15 otsene ülevõtmine, millega reguleeritakse liikumist kaitstaval loodusobjektidel.</p>                                                                                                                                                                                                                      |

|                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|----------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                            | <p>järelevalvetöötajaid rinnaäärgi alusel. Praeguse eeskirja alusel on järelevalvetöötajatel õigus sõita väljaspool teid, millega ei ole nõus.</p> <p>7. Teeb ettepaneku tõsta § 5 lg-s 5 käsitletud telkimine ja lõkke tegemine lubatud tegevuste alt keelatud tegevuste alla.</p> <p>8. Küsib, et kui § 4 kohaselt on kaitseala valitseja Keskkonnaamet, siis kes on maaomanik.</p> <p>9. Teeb ettepaneku piirata kalapüüki 5–10 aastaks jõeforelli ja harjuse populatsiooni suurendamiseks Koorvere maantee sillast Kiidjärve veski tammini.</p> | <p>4. Kaitse-eeskirja eelnõu sisaldab kaarti kaitseala välispiiri, sihtkaitsevööndite ja piiranguvööndite piiridega. Teeseaduses on tee mõiste defineeritud, samuti on sätestatud tee kasutamise kord. Sõitmiseks määratud teed on põhikaardile märgitud teed, millel ei ole sõitmist keelavat tähistust.</p> <p>5. Kaitse-eeskirjas kasutatakse edaspidi kõige uuemat Maa-ameti põhikaarti.</p> <p>6. Järelevalve- ja päästetööliste käitumise ja eristamistunnuste täpsustamine ei ole KE eelnõu pädevuses. See on sätestatud LKS § 30 lg 3.</p> <p>7. Ettepanek osaliselt arvestatud ja on muudetud § 5 lg 5 sõnastust.</p> <p>8. LKS § 21 ja 22 määrab kaitstava loodusobjekti valitseja ja kaitstava loodusobjekti valitsemist puudutavad sätted. Maaomanik on ikkagi kinnisasja omanik.</p> <p>9. Ei pea ettepanekut põhjendatuks, sest jõeforell ega harjus ei ole kaitseala kaitse eesmärkideks. Jõeforelli ja harjuse koelmuala kaitse on tagatud LKS § 51.</p> |
| <p>Irina Retkova<br/>Marina Motornova<br/>Uno Hintser<br/>Mart Hintser</p> | <p>Küsib, kas Villa Selge omanikul lasub kohustus oma krundi olukorra eest vastutada ka naaberkrundi omanike ees. Praegu on nimetatud krundil palju haiged puid ja raiejäätmeid, mis risustavad Valgemetsa vaatelisust ja levitavad haigusi tervetele puudele.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                  | <p>Villa Selge puhul on tegemist metsamaaga ja sihtotstarbalt maatulundusmaaga. Metsaseaduse kohaselt lasuvad kinnistu omanikul kohustused <b>metsaseaduse § 42 ja</b> metsa majandamise eeskirja <b>§ 9 järgi.</b></p> <p>Metsandusspetsialist käis olukorraga tutvumas ja kahjustuskollet, mis ohustaks naaberomanike metsa, ei tuvastatud.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <p>Taevaskoja tee 21<br/>(61902:001:0967)</p>                              | <p>1. Küsib, kui eelnõu § 15 lg 1 p 4 kohaselt on piiranguvööndis keelatud taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine, siis kas nimetatud piirang laieneb ka õuemaale ja lillepeenardele.</p> <p>2. Küsib täpsustust, mille liigilise ja vanuselise mitmekesisust on mõeldud eelnõu § 15 lg 1 p-s 6.</p>                                                                                                                                                                                                                                              | <p>1. Ettepanek arvestatud, biotsiide ja mürkkemikaale puudutav säte on muudetud.</p> <p>2. Liigilist ja vanuselist mitmekesisust käsitleva punkti sõnastust on kaitse-eeskirja eelnõus § 14 lg 4 all parandatud. Silmas on peetud puistu liigilist ja vanuselist mitmekesisust.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |

|                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|-------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Lehtla<br>(61902:001:0046)                                  | Teeb ettepaneku vahetada samaväärne maaüksus Lehtlaga (61902:001:0046) Harju maakonnas või saada kinnistust eest rahalist kompensatsiooni. Soovib Keskkonnaameti ettepanekuid selles küsimuses.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Tutvustime kinnistut puudutava olukorraga ja kinnistul on tegemist keskealise puistuga, mille looduskaitsealine väärtus pole kõrge. Otsustasime muuta Ahja sihtkaitsevööndi piiri ja arvasime kinnistu Lehtla (61902:001:0046) sihtkaitsevööndist Ahja jõe piiranguvööndisse.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| Kaljuoru;<br>(87202:002:0470)<br>Partsi<br>(87202:002:0080) | Juhib tähelepanu normitehnilistele ebatäpsustele. Eelnõus esineb ekslikke viitamisi.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Ettepanekud ja kommentaarid on arvesse võetud.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| Vastse-Kuuste<br>Vallavalitsus                              | <p>1. Küsib täpsustust, mida on mõeldud § 5 lg 6 termini „olemasolevate ehitiste hooldustööd” all. Kehtiv EhS terminit „hooldustööd” ei defineeri.</p> <p>2. Küsib, et kui kehtiv EhS § 16 lg 6 sätestab ka regulatsiooni alla 20 m<sup>2</sup> ehitusaluse pinnaga väikeehitise ehitamiseks, siis kas nimetatud väikeehitiste ehitamist käsitleb ka eelnõu § 6 lg 2 p 4.</p> <p>3. Teeb ettepaneku kaaluda lubatava tegevusena skv-s rajatiste ehitamist (sh tehnovõrgud) lisaks õppe- ja matkaradade tarbeks ka kaitsealal paikneva kinnisasja tarbeks.</p> <p>4. Palub kaaluda Taevaskoja skv-s oleva maa-ala lülitamist piiranguvööndisse ulatuses, kus paiknevad Saesaare elektrijaam ja Taevaskoja supelrand ja Lonny peatuspaik.</p> <p>5. Juhib tähelepanu ekslikele viitamistele kaitse-eeskirja eelnõus.</p> <p>6. Küsib, kas uute ehitiste püstitamine tuleks võtta päevakorrast maha ja peatada Saesaare DP edasine menetlus. Kehtiva skv maa-ala puhul sellist nõuet ja ohtu DP-ga kavandatava mitterealiseerumiseks polnud.</p> <p>7. Märgib, et ehitise püstitamine on üks ehitamise liikidest, mille legaaldefiniitsioon on antud EhS § 2 lg- s 6. KE eelnõus lubatakse uute ehitiste püstitamist. Kas sätet tuleb tõlgenda selliselt, et piiranguvööndis on välistatud teised ehitamise liigid?</p> <p>8. Küsib, kas määrusega planeeritakse muuta ka maastikukaitseala välispiiri?</p> | <p>1. Hooldustööd on tööd, mis ei ole ehitusseaduse kohaselt ehitamine (nt värvimine).</p> <p>2. Täiendame eelnõud punktiga, seega § 6 lõike 2 punkt 4 ei käsitle.</p> <p>3. Arvestame ettepanekuga ja muutsime sõnastust, „rajatiste püstitamine õppe- ja matkaradadel, kaitseala valitseja poolt tähistatud laagripaikades ja kaitsealal paikneva kinnisasja tarbeks”.</p> <p>4. Saesaare elektrijaam on juba piiranguvööndis, sihtkaitsevööndi osa edasist vähendamist ei pea põhjendatuks, kuna sellega jääksid kaitseta vanad loodusmetsad.</p> <p>5. Ettepanekutega on arvestatud.</p> <p>6. Kaitse-eeskirja §10 lg 2 võimaldab kalapääsu rajamist liikide elutingimuste säilitamiseks vajaliku tegevusena.</p> <p>7. LKS § 31 lg 2 p 8 alusel saab KE reguleerida üksnes ehitiste püstitamist. Ülejäänud ehitusviisid on piiranguvööndis lubatud.</p> <p>8. Välispiiri on korrigeeritud.</p> |
| AS Generaator                                               | 1. Palub 2. pt § 5 lg 3 täiendada väljaspool teid sõidukiga sõitmise lubamist kaitseala valitseja loal ka                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | <p>1. Kaitse-eeskirjas on sellega juba arvestatud.</p> <p>2. §10 käib sihtkaitsevööndi peatüki</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>olemasolevate ehitiste hooldustöödel.</p> <p>2. Teeb ettepaneku lisada sarnaselt</p> <p>3. pt §-ga 10 § 14 lg 2 alla punkt 4 „Kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus”.</p> <p>3. Teeb ettepaneku 4. peatükis § 15 lg 1 p-s 5 muuta sõnastust järgmiselt: „veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine, välja arvatud</p> <p>olemasolevate tiikide ning Saesaare ja Kiidjärve paisjärvede puhastamisel ja/või nende paisude rekonstrueerimisel ning nende veerežiimi või loodusliku veerežiimi taastamisel”.</p> <p>4. Saesaare paisukompleksi juures palub kaaluda vähendada skv ulatust paisu juurde kuuluvate rajatiste hooldamisel vajamineva mõistliku teenindus- ja hooldusmaa võrra nii, et vähemalt paisu liigveelasu vee äravoolukanali ja elektrijaama väljavoolukanali nõlvad jääksid skv-st välja. Samuti tuleks kaaluda paisu liigveelasu juures mõistliku maa-ala väljajätmist skv-st, et tagada vajalik teenindusmaa paisu liigveelasu hooldamiseks ja rekonstrueerimiseks.</p> <p>5. Juhib tähelepanu, et eelnõus on mitmeid ebatäpsusi paragrahvidele viitamisel.</p> | <p>kohta ja sihtkaitsevööndis on kõik, mis pole lubatud, keelatud. Piiranguvööndis on see tegevus lubatud ka ilma seda välja toomata.</p> <p>3. Ettepanekuga osaliselt arvestatud. Rekonstrueerimise eesmärk ongi veerežiimi taastamine, ei pea vajalikuks eraldi paisjärvede veerežiimi taastamist välja tuua.</p> <p>4. Skv pindala vähendamine ei ole vajalik, võimalus kalapääsu rajamiseks § 10 punkt 2-ga. Olemasolevate ehitiste hooldustööd on lubatud üldpõhimõtetes.</p> <p>5. Ettepanekuga arvestatud.</p> |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

#### 4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu koostamisel on arvestatud järgmiste EL õigusaktidega:

1. EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitsest (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50).
2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7–25).

EÜ Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ ehk loodusdirektiivi artikli 2 lõike 1 kohaselt on nimetatud direktiivi eesmärk looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmisega kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse säilimisele EL liikmesriikide territooriumil. Loodusdirektiivi artikli 3 lõigete 1 ja 2 kohaselt luuakse Euroopa ökoloogiline võrgustik Natura 2000, mille loomisse annab oma panuse iga liikmesriik võrdeliselt sellega, millisel määral tema territooriumil leidub loodusdirektiivis nimetatud looduslikke elupaigatüüpe ja liikide elupaiku. Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. aasta korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 2 alapunktiga 8 on Natura 2000 võrgustiku loodusala esitatud Ahja loodusala, mis hõlmab endas Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala. Seetõttu tuleb Ahja jõe ürgoru maastikukaitsealal tegevuse kavandamisel hinnata selle mõju kaitse eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade suhtes kehtivaid erisusi.

Ahja loodusala on kinnitatud Natura 2000 võrgustiku alaks Euroopa Komisjoni 12. detsembri

2008. aasta otsusega 2009/94/EÜ, millega võetakse vastavalt nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade teine ajakohastatud loetelu (teatavaks tehtud numbri K(2008) 8046 all, ELT L 043, 13.02.2009 lk 245–392).

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ ehk linnudirektiivi artikli 1 kohaselt käsitleb nimetatud direktiiv kõikide looduslikult esinevate linnuliikide, kaasa arvatud nende munade, pesade ja elupaikade kaitset EL liikmesriikides. See hõlmab nende liikide kaitset, hoidmist ja kontrolli ning kasutamist. Linnudirektiivi artiklite 2 ja 3 kohaselt võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed, sealhulgas kaitsealade loomine, eelnimetatud linnuliikide arvukuse hoidmiseks tasemel, mis vastab eelkõige ökoloogilistele, teaduslikele ja kultuurilistele nõuetele, arvestades samal ajal majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi. Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala kaitse eesmärgiks on jäähind, mis kuulub linnudirektiivi I lisa liikide hulka. Ala pole esitatud linnualaks, kuna ala ei vasta linnaala moodustamise kriteeriumitele, kuid vaatamata sellele aitab nimetatud ala kaitsmine kaasa linnudirektiivi eesmärkide täitmisele.

## **5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused**

Määruse mõju on positiivne loodus- ja elukeskkonnale, aidates looduskeskkonna säilitamisega kaasa inimeste põhivajaduste ja elukvaliteedi tagamisele. Määrus aitab paremini tagada karstiala ja seal esinevate liikide ning metsa- ja niidukoosluse kaitse. Kehtestatav kaitsekord arvestab ala eesmärgiks olevate väärtuste kaitse vajadusi ja selle rakendamine tagab nende säilimise.

Uue kaitse-eeskirja kehtestamine aitab kaasa rahvusvaheliste kohustuste täitmisele, seega on mõju välissuhetele positiivne. Looduse mitmekesisuse ehk elurikkuse säilitamise ja suurendamise vajaduse sätestavad nii Euroopa 2020 kui ka Ressursitõhusa Euroopa tegevuskava. Sellest tulenevalt on elurikkuse vähenemise peatamiseks ja taastamiseks kinnitatud EL elurikkuse strateegia aastani 2020 (KOM(2011)2441), mis seab liikmesriigile konkreetsed ja mõõdetavad eesmärgid elurikkuse (liikide ja elupaikade seisundi) parandamiseks aastaks 2020. Kinnitatav õigusakt toetab otseselt toodud eesmärkide saavutamist.

Määruse jõustumisel puuduvad olulised mõjud sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele, regionaalarengule ja riigiasutuste ning kohaliku omavalitsuse korraldusele.

Vastavalt maamaksuseaduse §-le 4 kaasneb eelnõu jõustumisega kohaliku omavalitsuse maamaksutulude vähenemine. Maamaksuseaduse § 4 lõike 3 kohaselt hakkab maamaksusoodustus kehtima kaitse-eeskirja jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril. Maamaksuseaduse § 4 lõike 1 punkti 1 kohaselt kaitsealade sihtkaitsevööndi maalt maamaksu ei maksta ja § 4 lõike 2 kohaselt looduskaitseaduse §-s 31 sätestatud piiranguvööndi maalt makstakse maamaksu 50% maamaksumäärast. Maamaksu laekub Vastse-Kuuste vallale vähem ligikaudu 3189,87 ja Põlva vallale 1424,15 eurot aastas. Määruse jõustumine ei too kaasa organisatsioonilisi muudatusi.

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 20 võib riik kokkuleppel kinnisasja omanikuga omandada kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, kinnisaja väärtusele vastava tasu eest.

Ahja jõe ürgoru maastikukaitsealal jääb sihtkaitsevöönditesse Vastse-Kuuste vallas 5,75 ha ja Põlva vallas 8,7 ha eramaid, mille maksumus omandamisel selgub metsamaa hindamisel. Hinnanguliselt läheks eespool nimetatud maa omandamine Vastse-Kuuste vallas maksma 7147 eurot ja Põlva vallas 25 256 eurot.

Kaitsealale jääb hooldamist ja osaliselt taastamist vajavat elupaigatüüpi lamminiidud ja liigirikkad

niidud lubjavaesel 28,5 ha ulatuses. Niite, mis on hooldamata ja kus pealekasvav võsa segab niitmisseadmega niitmist, esineb kaitsealal 6,7 ha ulatuses. Poolloodusliku koosluse hooldamiseks on võimalik taotleda toetust.

Natura alal on võimalik taotleda erametsatoetust. Kaitsealal on 370,7 ha toetusõiguslikku maad, millest 11,81 ha jääb sihtkaitsevöönditesse (6,11 ha Ahja sihtkaitsevööndisse, 5,7 ha Taevaskoja sihtkaitsevööndisse) ja 358,9 ha piiranguvööndisse. Toetuse määr on piiranguvööndis, hoiualal ja alal, mille kohta on tehtud looduskaitseaduse § 8 lõikes 1 nimetatud kaitse alla võtmise ettepanek või mille kohta on algatatud looduskaitseaduse § 9 lõikes 1 nimetatud loodusobjekti kaitse alla võtmise menetlus, piires asuva metsaala ühe hektari kohta 60,08 eurot aastas. Toetuse määr sihtkaitsevööndis on ühe hektari metsaala kohta 109,93 eurot aastas.

## **6. Määruse jõustumine**

Käesolev määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

## **7. Määruse vaidlustamine**

Käesoleva määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

## **8. Eelnõu kooskõlastamine**

Eelnõu on kooskõlastatud teiste ministeeriumidega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Ministeeriumid on kooskõlastanud eelnõude infosüsteemis EIS eelnõu vaikimisi. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt, kui kooskõlastaja ei ole sama paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud või jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu kooskõlastatuks.

Keit Pentus-Rosimannus  
Keskkonnaminister